

Анализа пресуде Европског суда правде у спору Ц-633/20 која се односи на уговоре о колективном осигурању

<https://doi.org/10.18485/aida.2023.24.ch9>

Примљен: 28. 1. 2023.

Прихваћен: 17. 2. 2022.

Стручни рад

Апстракт

У раду се говори о одлуци Европског суда правде (даље у тексту: ЕСП) Ц-633/20, о квалификацији уговарача осигурања који представља групу клијената приликом закључења полисе колективног осигурања, посебно о томе да ли таквог уговарача осигурања треба сматрати дистрибутером осигурања. Овај рад анализира текст одлуке поменутог суда, мишљења генералног правобраниоца и Директиве о дистрибуцији осигурања (даље у тексту: ДДО). У посебном делу даје се преглед тренутне ситуације у три одабрана правна система (Италија, Шпанија и Холандија) и могућу будућу примену одлуке Европског суда правде на националном нивоу. Закључци наглашавају чињеницу да не постоји европска једнообразност у приступу регулисања жеља уговарача. Директива о дистрибуцији осигурања је директива о минималној хармонизацији и већ обухвата концепт уговарача осигурања који заступа друге осигуранике. Ако је предвиђено учешће у добити, онда клијенти морају бити информисани како би могли да донесу информисани избор приликом куповине осигуравајуће заштите, такође да би избегли нерегулисане поремећаје на тржишту. У контексту предстојећих измена и допуна ДДО, даљи развој догађаја треба детаљно анализирати. На пример, требало би да постоји јасно информисање клијената који су део добровољног колективног осигурања, а осигурани ризик је њихов, како би им се омогућило да донесу информисану одлуку о куповини, чиме би се разјаснило када се уговарач полисе не сме сматрати посредником.

Кључне речи: ЕСП, жеља уговарача, колективно осигурање, ДДО, заштита потрошача

1. УВОД

Примена колективног осигурања чини важан део пословања учесника на тржишту осигурања, с обзиром на велики обим пословања које отпада на тај

* Marsh, Head of Legal, Compliance and Public Affairs – Italy & Israel, Greece, Cyprus. Имејл: Valentina.Ogliari@marsh.com.

начин спровођења осигурања. С једне стране, предности колективног осигурања су очигледне, јер омогућава економију обима, смањење премија у односу на појединачне полисе за чланове заједнице осигурања, док се са друге стране може уочити стандардизација рокова и услова, због централизација политика које нису прилагођене једном појединцу, али морају ефикасно да задовоље потребе многих.

У том контексту, правни алати за анализу колективних полиса осигурања, који се још развијају, као што можемо видети у одлуци ЕСП о којој се расправља у овом раду, морају се третирати са великом пажњом.

Предмет осигурања и квалификација полиса колективног осигурања су на први поглед сложени и неуједначени, чак ни у вези са различитим пословним обичајима које примењују привредни субјекти држава чланица ЕУ. Штавише, дефиниција уговарача осигурања добровољног колективног осигурања увелико се разликује у правним системима различитих држава чланица ЕУ.

У преамбулама примарног извора европског законодавства о осигурању, Директиве 2016/97 (познатије као ДДО), може се пронаћи оквирно објашњење природе заступника колективног осигурања: „У случају колективног осигурања, „купац” треба да означава заступника чланова заједнице осигурања који закључује уговор о осигурању у име заједнице осигурања, где појединачни члан не може да донесе појединачну одлуку о приступању, за разлику од обавезног пензијског осигурања”.¹

Полазећи од оваквог дословног навођења и бројна друга позивања на појам „потрошач” у истом законском тексту, може се закључити да су спонзори / заступници заједнице осигурања сами потрошачи, при чему заступана лица не приступају у колективно осигурање самостално, већ преко спонзора. То је даље појашњено у другом делу преамбуле, бр. 49: „Заступник заједнице осигурања треба, одмах након пријаве лица у колективно осигурање, да достави, ако је релевантно, документ са информацијама о производу осигурања и пословним информацијама о пословном кодексу дистрибутера.”

На први поглед, текст се јасно бави проблемом информационе асиметрије потрошача услуге осигурања у односу на произвођача и дистрибутера производа осигурања, уводећи обавезу транспарентности како би купци били свесни карактеристика полисе коју су закључили. У том случају, услови транспарентности су испуњени када заступник заједнице осигурања такође преноси битне информације осталим члановима заједнице осигурања. Уместо тога, ако, за разлику од горе описаног случаја, није дошло до савршеног поклапања између чланова заједнице колективног осигурања, ово друго би се називало неадекватном полисом колективног осигурања.

Одлука Суда која се анализира у овом раду је од централног значаја, јер обједињује садржај законских текстова, попуњава празнину и успоставља критеријуме за разумевање када би се „заступник заједнице осигурања” који није „потрошач” потенцијално могао сматрати „дистрибутером осигурања”.²

¹ Directive (EU) 2016/97, *Official Journal of the European Union*, L 26, 2.2.2016, p. 19, Recital 49.

² Opinion of Advocate General Szpunar delivered on 24 March 2022, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62020CC0633>, 27.12.2022, para. 70.

Треба напоменути да је правна теорија која је неко време покушавала да реши исто питање, је тек у Нацрту принципа европског права уговора о осигурању (*Principles of European Insurance Contract Law – PEICL*, даље у тексту: НПЕПУО)³, који се може посматрати као покушај да се обезбеди таксономија у пејзажу европског права осигурања, пронашла елегантно решење, обраћајући се заступнику заједнице колективног осигурања као „организатору групе.” Како је генерални правобранилац рекао у свом мишљењу, такав израз се користи „да би се избегле термилошке потешкоће и да се избегне прејудуцирање да ли је ‚организатор групе’ тако схваћен ‚уговарач’ по закону о осигурању или боље речено ‚корисник’ према Директивама из 2002/92 и 2016/97.”⁴

Генерални правобранилац такође истиче разлику: организатор групе се сматра осигураником када је чланство у колективном осигурању у суштини обавезно, док су у случају добровољног учлањења чланови заједнице осигурања сами осигураници који истовремено имају користи од осигурања у својству осигураних лица.⁵

Као што ћемо видети у овом раду, национална законодавства су такође покушала да реше загонетку колективног осигурања. У случају Италије, на пример, разлика између „додатног” и „изборног” колективног осигурања, коју НПЕПУО такође познаје, већ је присутна у националним прописима којима се регулише осигурање. Док се у првој групи чланови заједнице колективног осигурања аутоматски осигуравају припадношћу групи због одређених карактеристика или околности и без могућности да одустану од осигурања, у другој се осигуравају на основу личне пријаве или зато што се нису определили да остану ван шеме осигурања.

Као последица спровођења одлуке ЕСП-а у конкретном случају, у другим државама чланицама таква разлика можда није толико очигледна и могло би се захтевати признавање и практиковање различитих улога заинтересованих лица или да се чак преуреде постојећа правила и то у спору Ц-633/20, *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände - Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. v TC Medical Air Ambulance Agency GmbH*.

1. 1. Захтев за доношење прелиминарне одлуке

Дана 29. септембра 2022. године, ЕСП донео је пресуду⁶ у спору између *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV* (BVV – Савезна унија потрошачких организација и удружења из Немачке) и *TC Medical Air Ambulance Agency GmbH* (*TC Medical*).

³ Principles of European Insurance Contract Law (PEICL), Basedow, J., Birds, J., Clarke, M., Cousy, H., Heiss, H. and Loacker, L. (eds), Verlag Dr. Otto Schmidt, 2016, p. 57 ff.

⁴ Opinion of Advocate General Szpunar delivered on 24 March 2022, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62020CC0633>, 27.12.2022, para. 70.

⁵ *Ibidem*, para. 72.

⁶ Case C-633/20, доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62020CJ0633>, 15. 1. 2023.

Немачки савезни суд поднео је захтев за доношење прелиминарне одлуке према чл. 267 Уговора о функционисању Европске уније (даље у тексту: УФЕУ): „Да ли предузеће које, као уговарач осигурања, дистрибуира својим члановима и одржава инострано путно здравствено осигурање и осигурање [које покрива] трошкове стране и домаће репатријације као полису колективног осигурања за своје потрошаче са осигуравајућим друштвом, који има право да захтевају осигурање накнаду у случају болести или незгоде у иностранству, има право на накнаду од новопримљених чланова на име осигуравајућег покрића осигурања које је купио посредник у осигурању у смислу чл. 2, ст. 3 и 5 Директиве 2002/92/ЕЗ и чл. 2, ст. 1, тач. (1), (3) и (8) Директиве (ЕУ) 2016/97?”⁷

Догађаји који су претходили захтеву за доношење прелиминарне одлуке могу се сажети на следећи начин:⁸ *TC Medical* (тужени у главном поступку) је компанија која у случају болести или незгоде у иностранству нуди, поред осталих, и услуге репатријације својих купаца. Такве услуге се нуде коришћењем особља и авиона треће компаније са којом *TC Medical* има уговорни однос. Покриће у случају настанка наведених догађаја обезбеђује се полисом колективног осигурања, закљученом са *W. Versicherungs-AG*, а уговарач те полисе је био *TC Medical* који је за њу плаћао одговарајућу премију.

Потрошачима се нуди чланство у таквој шеми колективног осигурања преко рекламних компанија које је ангажовао *TC Medical*. Осим чланства, осигуравајуће покриће потрошачима *TC Medical* даје и друге погодности (тј. надокнаду трошкова који се односе на медицинску негу и хитну помоћ, организацију и обезбеђивање релевантног превоза и управљање позивним центром).

Немачки закон захтева поседовање дозволе за обављање делатности посредовања у осигурању, а ни *TC Medical*, ни осигуравајућа друштва је нису имали.

Према окривљеном, делатност коју обавља *TC Medical* није осигуравајуће природе, већ њен клијент може да се укључи у полису колективног осигурања коју је компанија претплатила и тако оствари одговарајуће покриће и бенефиције.

С друге стране, *BVV* – Савезна унија потрошачких организација и удружења из Немачке је покренула главни поступак пред Регионалним судом у Кобленцу, због тога што се ради о делатности посредника у осигурању и зато што *TC Medical* мора да има дозволу за рад или да обустави делатност посредовања у осигурању.

Регионални суд у Кобленцу је донео одлуку о усвајању тужбеног захтева, али се *TC Medical* жалио Вишем регионалном суду у Кобленцу који ју је поништио. Виши регионални суд је утврдио да таква делатност не потпада под дефиницију посредовања у осигурању према важећем немачком закону, а то је чл. 34д, ст. 1 Закона о трговини. Спор је потом настављен пред Савезним судом правде, који је одлуку о овом питању упутио ЕСП ради тумачења појма „посредника у осигурању” према одредбама Директива 2002/92 и 2016/97 (ДДО).

⁷ Case C-633/20, доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62020CJ0633>, 15. 1. 2023, тач. 28.

⁸ *Ibidem*, тач. 16–27.

1. 2. Пресуда ЕСП

Суд је у својој одлуци одлучио да дефиниције „посредника у осигурању”, па самим тим и „дистрибутера осигурања” (како је предвиђено Директивама 2002/92 и 2016/97) обухватају и правна лица која у оквиру своог пословања нуде својим купцима да се прикључе заједници колективног осигурања коју су претходно закључили са осигуравајућим друштвом на добровољној основи, уз накнаду. Приступањем у такве заједнице осигурања и плаћањем накнаде правним лицима, потрошачи имају право на осигуране накнаде у случајевима болести или незгоде у иностранству.⁹

Образложење ЕСП се заснива на детаљној анализи текста директива. Суд је испитао дефиниције „посредника у осигурању”, „дистрибутера осигурања” и „накнаде” не само саме по себи, већ у њиховом контексту, као и циљ којем служе те одредбе.

Суд дефинише дистрибутера као „лице које ,за накнаду’ преузима или обавља делатност посредовања у осигурању или дистрибуције осигурања”¹⁰, док је појам „накнаде” широк и обухвата сваку економску корист која се даје у погледу делатности посредовања у осигурању.

Према Суду, *TC Medical* спада у средство дистрибутера, јер свако ново чланство потрошача ствара основ за наплату накнаде. Могућност ове наплате представља за *TC Medical* посебан економски интерес који је такав да подстакне чланство што је више могуће, за разлику од интереса чланова за добијање осигуране накнаде по главном уговору.

Имајући то у виду, ЕСП је појаснио да није битно да ли исплату *TC Medical* (које је правно лице које је закључило уговор о колективном осигурању са друштвом за осигурање) врши директно осигуравач у виду провизије или посредно потрошачима, путем нових чланова заједнице осигурања (тј. плаћањем накнада у замену за права на бенефиције осигурања). Како је чланство добровољно, чланови нису нужно свесни чињенице да су они посредно наведени да закључе полису осигурања.

TC Medical би у ствари имао интерес да прошири чланство заједници колективног осигурања што је више могуће, тако да би се износи примљени кроз провизије изједначили или премашили оне које дугује кроз премију према друштву за осигурање.¹¹

Такође је ирелевантно да циљ пословања *TC Medical* није закључивање уговора о осигурању, већ тражење добровољног чланства својих клијената у заједници колективног осигурања у замену за провизију. Таква делатност се сматра упоредивом са оном плаћеног агента или дистрибутера осигурања.¹²

⁹ Case C-633/20, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62020CJ0633>, 15.1.2023, тач. 16–27.

¹⁰ *Ibidem*, тач. 40.

¹¹ *Ibidem*, тач. 42.

¹² *Ibidem*, тач. 45.

Укључивање осигураника који нуде добровољно чланство у полиси колективног осигурања у замену за накнаду у дефиницији посредника у осигурању има двоструку последицу. Прво, он проширује на такву категорију услове регистрације и прибављања дозволе за рад прописане законом, обезбеђујући једнаке услове са осталим посредницима, који су већ регулисани. Друго, намеће исте обавезе у погледу обавезе информисања (на пример, о могућим везама између посредника и одређених осигуравача, што може довести до сукоба интереса), испуњавање професионалних, финансијских и организационих захтева и правила понашања, чиме се унапређује заштита потрошача.

2. МОГУЋА ПРИМЕНА ПРЕСУДЕ У ОДАБРАНИМ ПРАВНИМ СИСТЕМИМА

2. 1. Групно осигурање / Колективни уговори у Италији: делокруг примене и правила дистрибуције – Актуелни законодавни оквир у Италији

Одлука ЕСП ће вероватно имати мали утицај на дистрибутере и посреднике у осигурању у Италији, пошто постојећа правила већ предвиђају прецизне обавезе информисања и повезане одговорности за заштиту купаца.

Када је ДДО спроведена у италијански правни систем путем измена италијанског кодекса о приватном осигурању, Италијански институт за надзор осигурања (даље у тексту: ИИНО) је донео две нове уредбе, бр. 40 и 41 2018. године, које предвиђају постепен приступ обавези информисања на основу претпоставки као што су савесно и изричито придржавање уговора, плаћање премије илиgratis гаранција и комбинација са понудом добара или услуга са премијом већом или нижом од одређеног прага.

Један аспект је од посебног значаја: увођење у чл. 2, тач. (а) Уредбе ИИНО, бр. 40/2018 дефиниције појма „приступалац” који означава „лице које процењује и слободно одлучује да закључи покриће путем уговора о колективном осигурању, испољавајући тиме изричиту вољу да у целини или делимично, директно или посредно, сноси економски терет премије.”

Ова дефиниција разликује ситуације у којима осигураник у потпуности или делимично сноси плаћање премије (на пример, у оквиру удружења, приступање члана отвореној заједници осигурања или, једноставније, случај дилера који предлаже каско полису купцу моторног возила) од оних у којима неко лице постаје осигураник чистом вољом уговорне стране (на пример, полиса осигурања од незгоде коју уговара компанија у корист својих запослених, без њиховог добровољног приступања у заједницу осигурања).

2. 1. 1. Обим примене

Нова италијанска правила примењују се на све облике колективних уговора, односно на:

– Колективне полисе осигурања по приступу (адхезији);

- Полисе осигурања по уговору;
- Колективне полисе закључене у име уговарача осигурања у складу са чл. 1891 италијанског грађанског законика (обавезно по уговору или *ex lege*).

2. 1. 2. Колективне полисе осигурања по приступу (адхезији)

У уговорима у облику колективне полисе по приступу у којима чланови сносице цео или део економског терета премије, директно или посредно, брокер је дужан да достави, пошаље или учинити доступним уговарачу полисе колективног осигурања и члановима заједнице осигурања следеће информације и документе:

Изјаву о потенцијалном сукобу интереса;

Информацију о накнади која се односи на природу примљене накнаде, као и износ накнаде у случају накнада које клијент плаћа директно;

Анализу тражње и потреба;

Предговорна и уговорна документација.

Обавезе испуњава дистрибутер, такође кроз сарадњу са уговарачем колективног осигурања, не доводећи у питање његову дужност надзора за који је одговоран.

Уредба ИИНО, бр. 40/2018 предвиђа обавезу брокера да достави различиту документацију у зависности од тога да ли је осигураник члан који плаћа премију (са даљим разликовањем износа чак и другачијих од изузећа по ДДО) или му је бесплатно понуђено осигуравајуће покриће.

Приступалац са премијом већом од 100 €	Приступалац са премијом до 100 €	Приступалац без терета
Захтев / потребе	Захтев / потребе	
Предговорни документи брокера (обавезни пакет)	Предговорни документи брокера (обавезни пакет)	
Осигуравач	Осигуравач	
Образац понуде за осигурање који садржи: – информацију о праву на добијање исправ о осигурању на кућну адресу од осигуравача	Образац понуде за осигурање који садржи: – информацију о праву на добијање исправ о осигурању на кућну адресу од осигуравача – информацију о праву на добијање услова осигурања од осигуравача	Образац понуде за осигурање који садржи: – информацију о праву на добијање исправ о осигурању на кућну адресу од осигуравача – информацију о праву на добијање услова осигурања од осигуравача

2. 1. 3. Када осигураник прими накнаду по колективном осигурању

Члан 3 Уредбе ИИНО, бр. 40/2018 поново предлаже оно што је већ увео ИИНО (раније ИСВАП), Уредбом, бр. 5/2006, односно квалификација послова дистрибуције осигурања у вези са закључивањем уговора о осигурању или угово-

ра о колективном осигурању у име физичких лица, при чему она сноси економски терет у вези са плаћањем премија, а уговорна страна прима накнаду.

Таква накнада се може добити директно од брокера који је посредовао у уговору о колективном осигурању у виду провизије или од уговарача осигурања са којим је брокер уговорио накнаду, поред премије осигурања.

Ако је уговарач осигурања примио накнаду, чија дефиниција укључује „сваку провизију, накнаду, трошак или друго плаћање укључујући друге економске користи било које врсте или било коју другу финансијску или нефинансијску предност или подстицај, понуђену или пружену у вези са пословима дистрибуције осигурања”, уговарач полисе колективног осигурања ће морати да буде регистрован у Италијанском регистру посредника у осигурању, у његовом одељку (Е), а посебно као помоћник брокера, ако је накнада из осигурања помоћна у односу на понуђену робу или услугу.

3. 1. Правни оквир у Шпанији¹³

3. 1. 1. Тренућина позиција шпанске управе за осигурање

Шпанска агенција за надзор осигурања, *Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones* (даље у тексту: ШАНО) је историјски била веома строга у погледу могућности да посредник у осигурању преузме двоструку улогу и као носилац полисе колективног осигурања.

То је зато што би, према ШАНО, коегзистенција две улоге у истом предмету довела до изобличења у случају да посредник треба да даје савете својим клијентима.

Једина могућност за двоструку улогу и као уговарача полисе колективног осигурања била је коришћење спољног сарадника-посредника (али не брокера, већ агента) да делује као осигураник, док су „прави” уговарачи у ствари осигураници. Да би овај осмишљени концепт функционисао, потребно је испунити два услова:

а) осигураници који улазе у полису колективног осигурања (који се сматрају *dominus negotiorum*) задржали би моћ располагања уговором о осигурању током његовог трајања;

б) активности спољног сарадника би биле на неки начин видљиве, односно не би обухватале саветовање ни у ком случају, али би сарадник био укључен у административну обраду полисе, док би посредник преузео стварну активну улогу и правилно саветовао чланове заједнице колективног осигурања.

ШАНО је упорно задржао свој став током година. То је супротно ставу који је ЕСП заузео у пресуди коју разматрамо, која уместо тога признаје да су улоге посредника и осигураника полисе колективног осигурања компатибилне.

Шпанске власти су неколико пута потврдиле своју забрану током година. На пример, закључак Консултације, бр. 3873/2008 од 19. децембра 2008. године¹⁴ поја-

¹³ На основу: “*Comments on the Judgment of the Court of Justice of the European Union of 29 September 2022 (case C-633/20): will the DGSP’s historical criterion on the impossibility of acting simultaneously as policyholder and intermediary in the same policy be modified?*”, Bird&Bird newsletter of 6 October 2022.

¹⁴ Consultation 3873/2008 of 19 December 2008, доступно на: <http://apps.dgsfp.mineco.es/CriteriosMedidores/documentos/auex/QVAD.pdf>, 18. 11. 2022.

шњава да би деловање и као уговарач осигурања (било да се ради о појединачној или колективној полиси) и као посредник нарушило саветодавну функцију коју би посредник обављао и да би значило директно уговарање полисе са осигуравајућим друштвом.

У другом каснијем спору о сличној ствари¹⁵, шпанске власти су илустровале свој став у одговору на питања Краљевске шпанске ловачке федерације (даље у тексту: КШЛФ). Између осталог, конкретно питање се односило на то да ли је неспојива улога заступника КШЛФ заједнице осигурања и осигураника, као уговарача полисе колективног осигурања и његове посредничке активности. Суд је јасно ставио до знања да би у случају да су уговарачи / посредници давали савете себи, то било исто као да друштво за осигурање директно продаје уговарачу осигурања.

Основа става ШАНО је била да двострука улога уговарача полисе и посредника у осигурању није у складу са обавезама које предвиђа шпански закон, бр. 26/2006¹⁶ у погледу саветовања и помоћи које потрошачима пружају посредници у осигурању. Иако је поменути закон престао да важи, став шпанских власти остао је исти.

3. 1. 2. Последице одлуке ЕСП у Шпанији

Одлука ЕСП у спору, Ц-633/20 свакако је обавезујућа за немачки Савезни суд правде, али пракса сугерише да ће се тумачити као преседан и у другим сличним одлукама у ЕУ, а као правни извор и каскадно према националним судовима када буду позвани да тумаче одредбе европског законодавства.

То значи да би позиција ШАНО могла бити оспорена у будућности, што ће довести до промена у шпанском приступу двоструким позицијама уговарача полисе и посредника у осигурању. Један од могућих приступа могао би бити исти који би заузео италијански надзорни орган, да разликује потребе за информисањем како би се превазишло изобличење саветодавне активности коју би посредник обављао у суштини сам за себе.

3. 2. Ситуација у Холандији

Још увек су нејасне последице које ће одлука имати на холандско тржиште. Према такозваној „пресуди Фенек“, до сада је било могуће да уговарач осигурања има двоструку улогу и као посредник у осигурању, јер *Autoriteit Financiële Markten*, холандска управа за финансијска тржишта (даље у тексту: ХУФТ) сматрала је да се послови уговарача колективног осигурања могу тумачити као посредничке активности, иако је за то била потребна дозвола.

¹⁵ Consultation 88/2009 of 17 February 2009, доступно на: <http://apps.dgsfp.mineco.es/CriteriosMedidores/documentos/otro/SCANFECAZA.PDF>, 18. 11. 2022.

¹⁶ *Ley 26/2006, de 17 de julio, de mediación de seguros y reaseguros privados* [Закон, бр. 26 од 17. јула 2006. године о посредовању у приватном осигурању и реосигурању], доступно на: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-12916>, 18. 11. 2022.

Фенек је холандска организација за шпедицију и логистику. Као резултат ступања на снагу Закона о финансијским услугама, компаније које нуде осигурање у Холандији морале би да испуњавају одређене финансијске услове, као и стандарде обуке за њихово особље, уз обавезну регистрацију код ХУФТ. Да би испунио поменуте услове и могао да обезбеди осигурање, Фенек је покренуо у разговоре са ХИФТ и холандским Министарством финансија како би се разјаснило да ли је сектор шпедиције обухваћен применом закона и да ли би Фенек могао да настави са осигурањем робе у транспорту за своје клијенте.

Као резултат тога, компанији је било дозвољено да настави да нуди такве услуге својим клијентима, али је закључивање осигурања шпедиције у име клијентата било под одређеним условима.¹⁷

Очекује се да ће холандске власти радити на ревизији своје политике након одлуке у спору пред ЕСП и стога су консултовале тржиште. За ХУФТ би првенствено било важно да се разјасни у којим случајевима би се консултација о условима и премији за групу потенцијалних уговарача осигурања сматрала посредовањем.

Чак и ако је у намерама ЕСП, као што је представљено у предмету, консултације о условима и премији су само један део разматрања који би довео до закључка да спонзор колективне полисе осигурања иступа као посредник.

Други суштински део, на који Суд такође усмерава пажњу, заправо лежи у добити коју би спонзор остварио: као што је истакнуто у одлуци¹⁸, могућност накнаде за спонзора представља сопствени економски интерес, тј. подстицање чланства у уговору о добровољном колективном осигурању, како би се повећао број чланова, који својим уплатама финансирају или чак премашују износ премија које спонзор плаћа осигуравачу за исту полису.

4. ЗАКЉУЧАК

Ако је полазиште нашег истраживања било препознавање критеријума по којима организатор заједнице колективног осигурања постаје дистрибутер, ЕСП даје одговор на основу постизања економске користи, не само на основу врсте послова коју обавља заступника чланова заједнице осигурања.

Која је онда економска корист коју остварује заједнице колективног осигурања? Дефиниција се већ налази у ДДО, у чл. 2, ст. 1, тач. 9: накнада која ставља активности осигураника у исти ниво са активностима дистрибутера или плаћеног агента осигуравајућег друштва.

Систематско тумачење Директиве о дистрибуцији осигурања наводи читаоца на исти закључак: „активност која се састоји у омогућавању трећим лицима да добију осигурање као резултат приступања у колективно осигурање, која се учлањује на индивидуалној и добровољној основи, у којем чланови посредно

¹⁷ Fenex 2005 annual report, *Jaarverslag Fenex 2005*, p. 10, доступно на: <https://adoc.pub/jaarverslag-fenex-2005.html>, 19. 12. 2022.

¹⁸ Видети фусноту, бр. 6 у овом раду.

финансирају премију осигурања, спада у концепте „посредовања у осигурању” и „дистрибуцију осигурања.”

Одлука Европског суда правде на основу овог документа још једном је истакла да не постоји једнообразност у европском приступу жељама уговарача. На крајностима садашњег пејзажа налазе се италијанско гледиште, које делује знатно дефинисаније и систематизовано у својој примени и немачка правила, која се могу сматрати „лакшима” у смислу веће слободе тумачења и примене препуштене посредницима.

До сада је постојала претпоставка заснована на тумачењу правила да субјект може истовремено играти улогу посредника и уговарача осигурања. Одлука ЕСП јасно показује да овај концепт већ постоји у Директивама које су на снази и да би га требало боље унети у законодавство држава чланица на основу принципа „једнаких услова.” Та разлика је јасна јер су, као што смо анализирали у овом раду, неке земље (на пример, Италија) већ напредовале, уважавајући постојећа правила.

Да би били заштићени, потрошачи морају знати или бити свесни да купују осигуравајућу заштиту. Добит остварена на иначе несвесном избору би се с правом могла сматрати економским интересом који ствара поремећај на тржишту које би зато требало регулисати.

На практичном нивоу, одлука сада позива на испитивање констелација афинитета које би већ могле бити у складу са пресудом Европског суда правде. Даљи развој догађаја од доношења пресуде треба детаљно анализирати, са пажњом и интересовањем, посебно у контексту измена и допуна ДДО.

Било би препоручљиво да се у следећој верзији Директиве појасни да се уговарач полисе никада не сме сматрати посредником у случају да полиса покрива сопствене ризике, посебно у вези са могућим финансијским ризиком за услугу која се нуди његовим клијентима. С друге стране, требало би да постоји јасно информисање потрошача да су они део добровољног колективног осигурања када је осигурани ризик њихов сопствени, како би им се омогућило да донесу свесну одлуку о куповини.

Предео: њроф. др Слободан Јовановић

ЛИТЕРАТУРА

Basedow, J., Birds, J., Clarke, M., Cousy, H., Heiss, H. and Loacker, L. (eds), Verlag Dr. Otto Schmidt. (2016). Principles of European Insurance Contract Law (PEICL).

Bird&Bird newsletter of 6 October 2022, “Comments on the Judgment of the Court of Justice of the European Union of 29 September 2022 (case C-633/20): will the DGSFP’s historical criterion on the impossibility of acting simultaneously as policyholder and intermediary in the same policy be modified?”

Directive (EU) 2016/97, *Official Journal of the European Union*, L 26, 2.2.2016, p. 19.

- Ley 26/2006, de 17 de julio, de mediación de seguros y reaseguros privados [Закон, бр. 26 од 17. јула 2006. године о посредовању у приватном осигурању и реосигурању], доступно на: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-12916>, 18. 11. 2022.
- Opinion of Advocate General Szpunar delivered on 24 March 2022, доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62020CC0633>, 27. 12. 2022.
- Fenex 2005 annual report, *Jaarverslag Fenex 2005*, доступно на: <https://adoc.pub/jaarverslag-fenex-2005.html>, 19. 12. 2022.
- Case C-633/20, доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62020CJ0633>, 15. 1. 2023.
- Consultation 3873/2008 of 19 December 2008, доступно на: <http://apps.dgsfp.mineco.es/CriteriosMedidores/documentos/auex/QVAD.pdf>, 18. 11. 2022.
- Consultation 88/2009 of 17 February 2009, доступно на: <http://apps.dgsfp.mineco.es/CriteriosMedidores/documentos/otro/SCANFECAZA.PDF>, 18. 11. 2022.